

Vrede door schoongewassen rivier

... De sleutel voor vrede tussen Israël en zijn burens ligt volgens milieuorganisatie Ecopeace bij het ecologisch herstel van de Jordaan.

... 'Alle partijen hebben belang bij voldoende schoon water.'

► AL BAKOORA

Al na enkele honderden meters rijden op het eiland Al Bakoora in de Jordaanvallei, stuit Samar Salma (35) op een controlepost van het Jordaanse leger. De activiste van de milieuorganisatie Ecopeace wil haar buitenlandse bezoekers het eiland laten zien. Maar van soldaten achter een zware mitrailleur krijgt ze het bevel eerst naar het regionaal legerhoofdkwartier te gaan. Al Bakoora ligt ingeklemd tussen de Jordaan- en de Yarmouk rivier, in de gemilitariseerde zone in het noordwesten van Jordanië bij de Israëlische en Syrische grens. Hier werd in de jaren twintig van de vorige eeuw de eerste waterkrachtcentrale van het Midden-Oosten gebouwd. Het karkas staat er ongebruikt bij, sinds het bij gevechten in de eerste Israëlisch-Arabische oorlog in 1948 zwaar beschadigd raakte. Israël gaf Al Bakoora in 1994 terug aan Jordanië, maar het eiland bleef ondanks het vredesakkoord tussen Israël en Jordanië het toneel voor gewelddadige taferelen. Zo schoot een doorgedraaide Jordaanse soldaat er in 1997 zeven Israëlische meisjes dood.

Ecopeace, een organisatie van Israëlische, Palestijnse en Jordaanse milieuactivisten, probeert het eiland van haar bloedige reputatie te verlossen. 'We willen van Al Bakoora een internationaal natuurpark maken, waar mensen vrij naar toe kunnen reizen, zonder gedoe met visa.

Het moet een echt *Peacepark* worden', vertelt Samar. Ecopeace stelt voor het Jordaanse park te koppelen aan het Israëlische natuurpark Naharaym. 'Door herstel van het oude stuwmeer bij de waterkrachtcentrale kunnen we een geheel nieuw wetland creëren. Trekvogels vinden er dan een mooie rustplaats.'

De Jordaanvallei ligt op een migratieroute tussen het noordelijk en zuidelijk halfrond, die jaarlijks door 500 miljoen vogels wordt gebruikt.

viezig bruin

Op het legerhoofdkwartier van Al Bakoora zit een stoere generaal op Samar Salma te wachten. Hij is in een toeschietelijke bui en wil zijn gasten persoonlijk rondleiden over het eiland. In

De Jordaanvallei ziet er nu nog uit als een verwaarloosde achtertuin, waar Israël en Jordanië liever niet naar omkijken.

zijn jeep scheurt de Jordaanse militair langs een verlaten treinstation uit de Ottomaanse tijd. Bij een uitkijkpost tussen verdorde graanakkers wijst hij naar het punt waar de smalle Yarmouk-rivier in de Jordaan stroomt. De Bijbelse rivier zelf lijkt ook niet breder dan twee meter en is gevuld met viezig, bruin water.

Het initiatief voor een internationaal natuurpark op Al Bakoora is onderdeel van een ambitieus masterplan van Ecopeace om de gehele Jordaanrivier in ere te herstellen.

'De historische breedte van ongeveer 100 meter zal ze niet terugkrijgen', zegt Gidon Bromberg, de Israëlische directeur van Ecopeace. 'Maar als ons plan wordt gevolgd, zal de rivier op sommige plaatsen toch weer 20 à 30 meter breed worden. Daarmee kunnen we de biodiversiteit in de Jordaan, die

voor 50 procent vernietigd is, voor een groot deel weer herstellen.'

groente- en fruitteelt

Bromberg omschrijft de Jordaanvallei als een verwaarloosde achtertuin, waar Israël en Jordanië liever niet naar omkijken. 'Beide regeringen zien dit als het gebied waar de vijand zit en dus onveilig is. De vallei moet weer een bloeiende voortuin worden waar voorspoed te vinden is. De werkloosheid op de Jordaanse en Palestijnse kant is respectievelijk 40 en 60 procent en ook het Israëlische deel van de Jordaanvallei is een achtergebleven gebied.'

De groente- en fruitteelt is vanaf 1950 op beide Jordaanoevers weliswaar sterk gegroeid, maar dat heeft mede geleid tot het huidige tekort aan water. Die schaarste kan volgens Bromberg met moderne technologie opgelost worden,

waardoor de tuinbouw ook verder kan groeien. Israël slaagt er al steeds beter in om zeewater uit de Middellandse Zee te ontzouten, waardoor het minder behoefte heeft aan water uit de Jordaanvallei.

Maar het volume van schoon water kan nog veel verder omhoog door zuivering en hergebruik van afvalwater, en door bredere toepassing van efficiënte irrigatiemethoden in de tuinbouw. 'Verder moet er meer gedaan worden aan de opvang van regenwater', aldus Bromberg. 'Dat stroomt in de winter maanden weg vanaf hoger gelegen gebieden rondom de Jordaanse hoofdstad Amman en Jeruzalem en Jericho, zonder dat iemand het opvangt. We moeten iedere druppel die hier valt ook gebruiken.'

Ecopeace is met haar masterplan genomineerd voor de Theisse International

Riverprize, een prestigieuze onderscheiding voor duurzaamheidsinitiatieven. De organisatie heeft ook haast met de uitvoering. Israël, de Palestijnse autoriteiten, en Jordanië zouden op korte termijn een waterakkoord moeten sluiten. Ze zouden niet moeten wachten totdat er een overeenkomst is over een Palestijnse staat en heikele onderwerpen als de Israëlische nederzettingen op de westoever of de status van Jeruzalem. 'Het kan nog lang duren voordat ze het daarover eens zijn', zegt Samar Salma. 'Alle partijen hebben belang bij voldoende schoon water. Over het ecologisch herstel van de Jordaan kunnen we snel tot zaken komen. Een blijvende vrede begint daarmee, want het scheidt vertrouwen tussen partijen.' Uitgangspunt van het masterplan is wel dat er uiteindelijk een onafhankelijke Palestijnse staat komt. <

VOORDELEN

Jeroen Kool van Royal Haskoning DHV, het Nederlands ingenieursbureau dat het masterplan voor de Jordaan opstelde, ziet goede mogelijkheden om vooruitlopend op een definitieve vredesregeling alvast te beginnen met de uitvoering. 'We zouden kunnen starten met grootschalige zuivering en hergebruik van afvalwater.' De Jordaniërs en de Palestijnen hebben het masterplan inmiddels omarmd en Kool hoopt dat de Israëliërs volgen. 'We hebben berekend dat de economische voordelen op termijn zeer groot zijn, ook voor Israël.' Naast de tuinbouw zou het toerisme flink kunnen profiteren van rehabilitatie

van de Jordaan, bijvoorbeeld via touroperators die religieuze reizen aanbieden met een dooprutueel in de schoongewassen rivier. Twee jaar geleden veroorzaakte Royal Haskoning DHV nog ophef door uit een project te stappen voor de aanleg van een waterzuiveringsinstallatie bij Jeruzalem, in opdracht van het stadsbestuur. Het bedrijf was bang dat het in strijd zou handelen met internationale wetgeving, omdat het ging om een project in 'bezet gebied'. Die vrees is er nu niet, omdat de opdrachtgever Ecopeace is – een lokale non-gouvernementele organisatie en geen overheid.

STEKELS

Hoe broos de verhoudingen in de streek zijn, blijkt op het eiland Al Bakoora als de Jordaanse generaal Samar Salma van Ecopeace via een controlepost naar een brug op de grens met Israël rijdt. 'Zo ver hebben we Al Bakoora nog nooit mogen betreden', zegt activiste Salma opgetogen. Maar als een groep Israëliërs in een pick-uptruck zich op de brug meldt, blijkt dat de vrede nog

niet is uitbroken in het toekomstige Peacepark. De mannen willen hun akkers op Al Bakoora, die ze tot 2017 gepacht hebben van de Jordaanse regering, bewerken. Een van de Israëlische landarbeiders elst per direct toegang. Dan gaan de stekels bij de Jordaanse generaal recht overeind staan. Hij loopt terug naar zijn jeep en beveelt zijn soldaten de grens de rest van de dag potdicht te houden.

Israëlische landarbeiders wekken de ergernis van de Jordaanse generaal als ze hun akkers op het eiland Al Bakoora willen bewerken.